

EWA DOLEŻYŃSKA-SEWERNIAK
KONSERWACJA ZABYTKÓW

TEL. 506 177 494
UL. NIESIOŁOWSKIEGO 18B/33 87-100 TORUŃ

**BADANIA STRATYGRAFII NAWARSTWIEŃ MALARSKICH
ELEWACJI I STOLARKI ZABYTKOWEGO BUDYNKU
PRZY UL. CHOPINA 7
W BISKUPCU**

TORUŃ 2018

SPIS TREŚCI

I. IDENTYFIKACJA OBIEKTU.....	3
II. DANE DOTYCZĄCE OPRACOWANIA.....	3
III. RYS HISTORYCZNY.....	3
IV. OPIS OBIEKTU.....	3
V. STAN ZACHOWANIA.....	4
VI. METODYKA BADAŃ.....	10
VII. BADANIA KOLORYSTYKI ELEWACJI.....	11
VIII. PODSUMOWANIE.....	30
IX. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH.....	31

I. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Rodzaj: Stratygrafia nawarstwień malarskich elewacji i stolarki zabytkowego budynku przy ul. Chopina 7 w Biskupcu.

Datowanie: 1900 rok.

II. DANE DOTYCZĄCE OPRACOWANIA

Zamawiający: Wspólnota Mieszkaniowa nieruchomości przy ul. Chopina 7, 11-300 Biskupiec.

Wykonawca prac: dr Ewa Doleżyńska-Sewerniak.

Czas trwania: kwiecień 2018.

III. RYS HISTORYCZNY

Budynek został wzniesiony w 1900 roku. Pełnił funkcje mieszkalne. Nieznana jest bliższa historia obiektu. Jak wynika z książki remontowej w 2009 roku przebudowano kominy kamienicy. Na podstawie oględzin zabytku należy stwierdzić, że tynki ścian elewacji były najprawdopodobniej skute. Obiekt ma częściowo wymienioną stolarkę z drewnianej m.in. na PCV. Dotyczy to kondygnacji parteru oraz narożnej ściany, w której okna wymieniono na wszystkich piętrach oraz okna w 1. osi II kondygnacji elewacji bocznej. Budynek jest własnością Gminy Biskupiec. Od 1996 roku jest administrowany przez Zakład Nieruchomości Lokalowych Sp. z o. o. w Biskupcu.

IV. OPIS OBIEKTU

Rzut – kamienica wzniesiona na rzucie prostokąta;

Bryła – budynek trójkondygnacyjny od strony ulicy Chopina, od ulicy Chrobrego trójkondygnacyjny w osi 1., dwukondygnacyjny w obrębie osi 2.-4., w obrębie części trójkondygnacyjnej zadaszony dachem płaskim. Od strony ulicy Chrobrego w obrębie osi 2.-4. dachem pulpitowym.

Materiał – kamienica ceglana, otynkowana (tynki wapienno-piaskowe), przekryta dachówką karpiówką.

ELEWACJA FRONTOWA (od ul. Chopina): elewacja podpiwniczona, na cokole, otynkowana, trójkondygnacyjna, dwuosiowa, w osi 1. z prostokątnym otworem drzwiowym zamkniętym od góry prosto. Drzwi drewniane, jednoskrzydłowe, o konstrukcji ramowo-płycinowej z górną płyciną przeszkoloną, dzieloną pionowymi szczelinami na cztery równej wielkości części. Nad drzwiami nadświetle podzielone dwoma pionowymi szczelinami na trzy równej wielkości części. Nad nim profilowany, falisty gzyms. W otworach okiennych zamkniętych od góry prosto, w kondygnacji 1. i 2. piętra oryginalna stolarka. W osi 1. III kondygnacji okienko drewniane, dwupoziomowe, dwuskrzydłowe z dzielonym na cztery równej części górnym skrzydłem. Pozostałe oryginalne okna skrzynkowe, dwupoziomowe, czteroskrzydłowe z górnymi skrzydłami dzielonymi na cztery równej wielkości części z

profilowanym ślemieniem i listwą przymykową opracowaną snycersko. Pod oknami widoczne profilowane gzymsy podparapetowe. Elewacje wieńczy profilowany gzyms koronujący.

ELEWACJA BOCZNA: elewacja podpiwniczona, na cokole, otynkowana, czteroosiowa, osiowość elewacji wyznaczają otwory okienne zamknięte od góry prosto. W 1. osi elewacja trójkondygnacyjna, w osiach 2.-4. dwukondygnacyjna. Okna historyczne w osiach 2. 4. II kondygnacji, drewniane, czterodzielne, dwupoziomowe, czteroskrzydłowe z przesuniętym w górę, profilowanym ślemieniem i listwą przymykową opracowaną snycersko. Górne skrzydła okien dzielone krzyżowymi szczelinami na 4 równej wielkości części. Okno oryginalne w osi 1. III kondygnacji drewniane, skrzynkowe, dwupoziomowe, sześćoskrzydłowe o dolnych skrzydłach bocznych równych połowie szerokości skrzydła środkowego. Skrzydła boczne podzielone dwoma poziomymi szczelinami na 3 równej wielkości części. Ślemię profilowane, listwy przymykowe opracowane snycersko. Górne skrzydła dzielone krzyżowymi szczelinami na 4 równej wielkości części w obrębie każdego ze skrzydeł. Pozostałe okna wtórne, czteroskrzydłowe, dwupoziomowe. Elewacje wieńczy profilowany gzyms koronujący.

V. STAN ZACHOWANIA

Elewacje budynku pokrywają wtórne tynki. Oryginalne tynki zachowane są szczątkowo w obrębie gzymsów podparapetowych oraz gzymsu koronującego i pokryte są późniejszymi nawarstwieniami wymalowań. Wtórne tynki są popękane. Miejscowo odspajają się od muru. Najbardziej zdestruowane są w partii przyziemia, gdzie w ich ubytkach widoczny jest mur ceglany. Zawilgocenie narzutów w tej części elewacji wynika m.in. z uszczelnienia piwnicznych otworów okiennych, urwanej rynny, a także szczelnej opaski kostki brukowej widocznej wokół budynku, utrzymującej wilgoć pod poziomem chodnika. W górnych partiach elewacji zawilgocenie wynika z niedrożnych rynien nad gzymsem koronującym, powodujących zamakanie ścian. W miejscach zawilgoconych widoczna jest degradacja tynków, ale także atak mikrobiologiczny. W obrębie elewacji frontowej kamienicy widoczne są szpecące instalacje gazowe i elektryczne, znak drogowy zamontowany bezpośrednio na budynku, zniszczone tabliczki informacyjne oraz szyldy reklamowe. Tynki pokrywające ściany są miejscowo popękane. W miejscach ich ubytków widoczne są cementowe uzupełnienia. Drzwi wejściowe do budynku zostały w przeszłości wyremontowane. Zachowana oryginalna stolarka jest zmurszała. Wymalowania ją pokrywające są popękane, złuszcza się. W obrębie historycznych okien widoczne są ubytki techniczne drewna.

Tynki pokrywające elewację miejscowo są popękane. Oryginalna stolarka pokryta jest licznymi warstwami wtórnych wymalowań, które są popękane. Okna mają ubytki techniczne.

W partii przyziemia widoczne są zawilgocone tynki, które odspajają się od muru ceglanego. Do zwilgocenia ścian tej części elewacji przyczyniły się zamurowane okienne otwory piwniczne oraz woda opadowa odbijana od szczelnie przylegającej do budynku kostki brukowej.

W miejscach uszkodzonych rynien widoczne jest nie tylko zawilgocenie i degradacja tynków, ale także atak mikrobiologiczny.

Otwory okienne piwnic są szczelnie zamurowane lub zabezpieczone.

Budynek szpecą instalacje elektryczne oraz tabliczki informacyjne.

Rynny nad gzymsem koronującym są niedrożne, co powoduje zamakanie górnej partii elewacji.

Zachowana oryginalna stolarka jest zmurszała. Wymalowania ją pokrywające są popękane, złuszczają się. W obrębie historycznych okien widoczne są ubytki techniczne drewna.

Bezpośrednio na budynku zamontowane zostały znaki drogowe. Szpecą go również szyldy reklamowe oraz instalacje gazowe i elektryczne.

Ubytki tynków uzupełniane były w przeszłości cementową zaprawą. Szpecą go również napisy graffiti.

VI. METODYKA BADAŃ

Badania warstw malarskich miały na celu ustalenie pierwotnego wymalowania elewacji i stolarki budynku. Pierwszym krokiem badawczym było wykonanie odkrywek sondażowych, dzięki którym wytypowane zostały miejsca przeznaczone do dalszych analiz stratygraficznych. Pozwoliły one również na orientacyjne określenie stanu zachowania i charakter pierwotnej dekoracji. W celu ustalenia dokładnej stratygrafii z powyższych miejsc pobrano próbki, z których następnie wykonano naszlify.¹ Przekroje poprzeczne poddano obserwacji mikroskopowej w powiększeniu 100 i 200x, a następnie sfotografowano.² Na fotografiach oznaczono warstwy.

Wykonano dokumentację fotograficzną i opisową przeprowadzonych badań. Miejsca wykonania odkrywek zaznaczono na fotografiach. Stratygrafię warstw pobranych próbek zestawiono w tabelach.

¹ Próbki zatapiano w żywicy *Duracryl O* (producent Spofa Dental-Praha).

² Fotografie przekrojów w świetle VIS oraz interpretację wyników badań wykonała autorka niniejszego opracowania (zdjęcia wykonano przy użyciu aparatu cyfrowego Nikon D-70). Badania wykonano przy użyciu mikroskopu Optiphot 2 (powiększenia 100 i 200 x).

VII. BADANIA KOLORYSTYKI ELEWACJI I STOLARKI OTWOROWEJ.

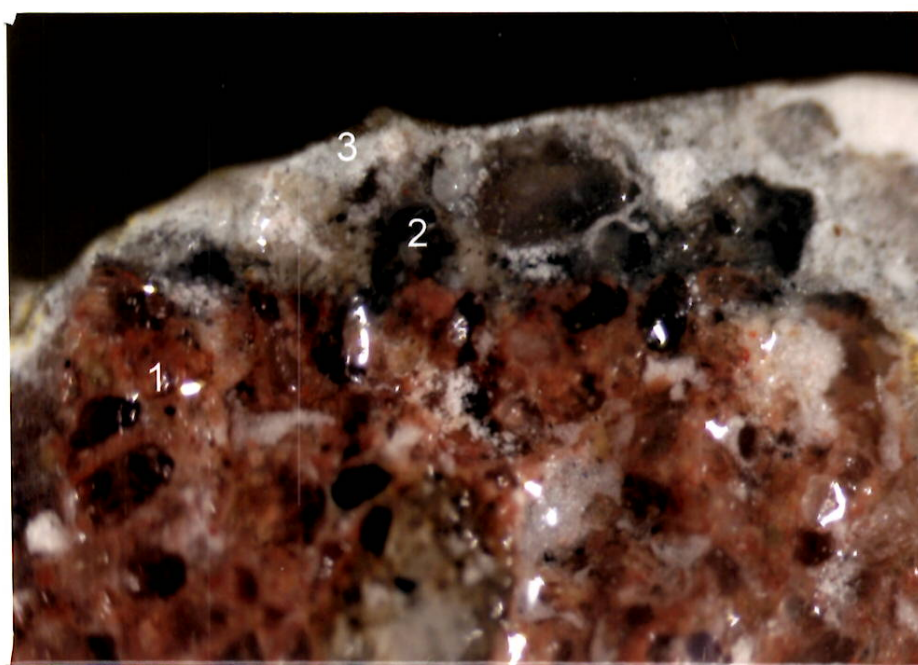
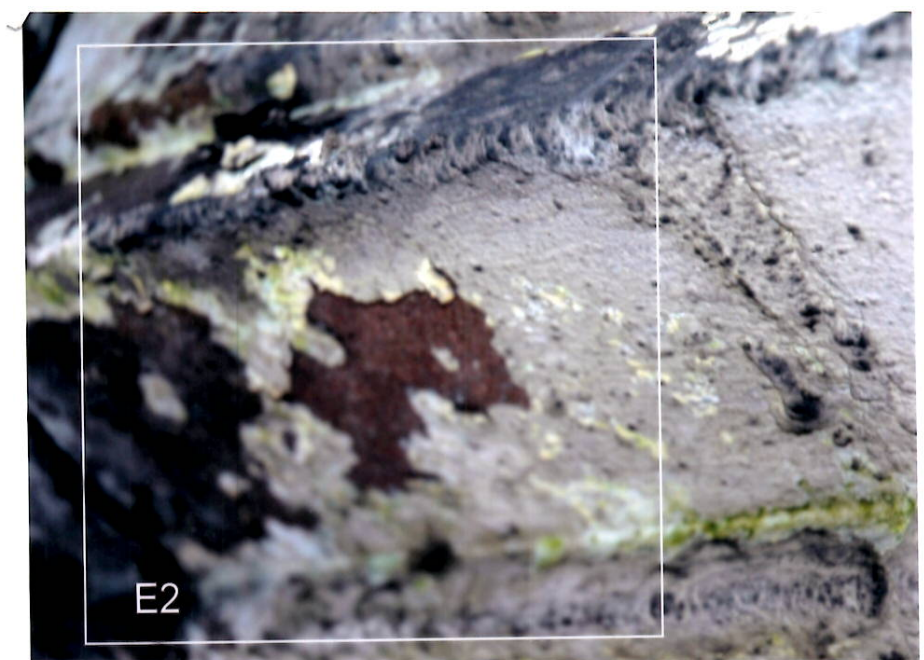
WYNIKI BADAŃ

Widok elewacji z zaznaczeniem miejsc wykonania badań.

Odkrywka E1. Widoczne tynki barwione w masie na kolor ceglastoczerwony wg NCS-u S 1030-Y80R.

Odkrywka E2. Widoczne tynki barwione w masie na kolor ceglastoczerwony wg NCS-u S 1030-Y80R.

Przekrój poprzeczny próbki nr 1 z odkrywki E2.

Tabela 1. Przekrój poprzeczny próbki nr 1 z odkrywki E2.

Nr warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1	I	1900 rok	Tynk barwiony w masie	Ceglastoczerwony
2	II	XX wiek	Warstwa wymalowania	Szary
3	III		Warstwa wymalowania	Biały

Pierwszą warstwą barwną na murze jest warstwa w kolorze ceglastoczerwonym wg NCS-u S 1030-Y80R. Jest to warstwa oryginalna.

Odkrywka E3. Brak oryginalnych tynków.

Odkrywka E4. Brak oryginalnych tynków.

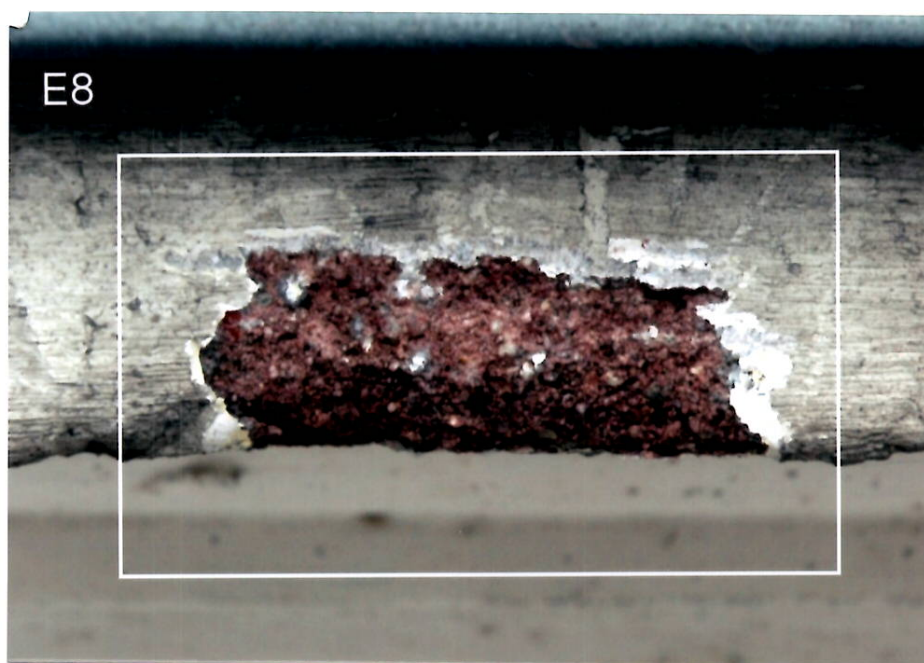
Odkrywka E5. Brak oryginalnych tynków.

Odkrywka E6. Brak oryginalnych tynków.

Odkrywka E7. Brak oryginalnych tynków.

Odkrywka E8. Widoczne tynki barwione w masie na kolor ceglastoczerwony wg NCS-u S 1030-Y80R.

Widok elewacji bocznej z zaznaczeniem miejsc wykonania badań.

Odkrywka E9. Brak oryginalnych tynków.

Odkrywka E10. Widoczne tynki barwione w masie na kolor ceglastoczerwony wg NCS-u S 1030-Y80R.

Przekrój poprzeczny próbki nr 1 z odkrywki E10.

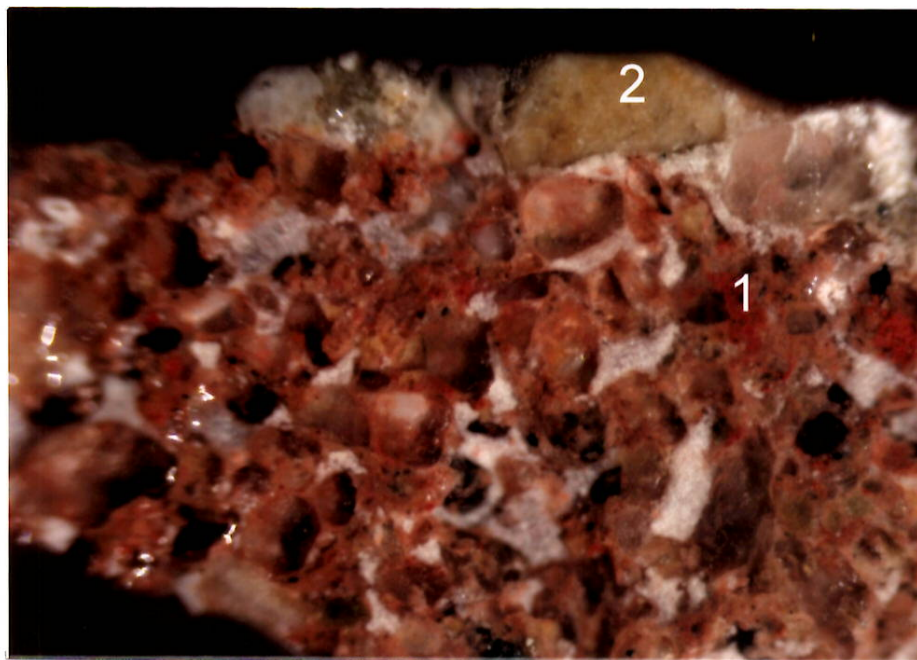

Tabela 2. Przekrój poprzeczny próbki nr 1 z odkrywki E10.

Nr warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1	I	1900 rok	Tynk barwiony w masie	Ceglastoczerwony
2	II	XX wiek	Warstwa wymalowania	Ugrowy

Pierwszą warstwą barwną na murze jest warstwa w kolorze ceglastoczerwonym wg NCS-u S 1030-Y80R. Jest to warstwa oryginalna.

Odkrywka E11. Widoczne tynki barwione w masie na kolor ceglastoczerwony wg NCS-u S 1030-Y80R.

Odkrywka E12. Widoczne tynki barwione w masie na kolor ceglastoczerwony wg NCS-u S 1030-Y80R.

Przekrój poprzeczny próbki nr 1 z odkrywki E12.

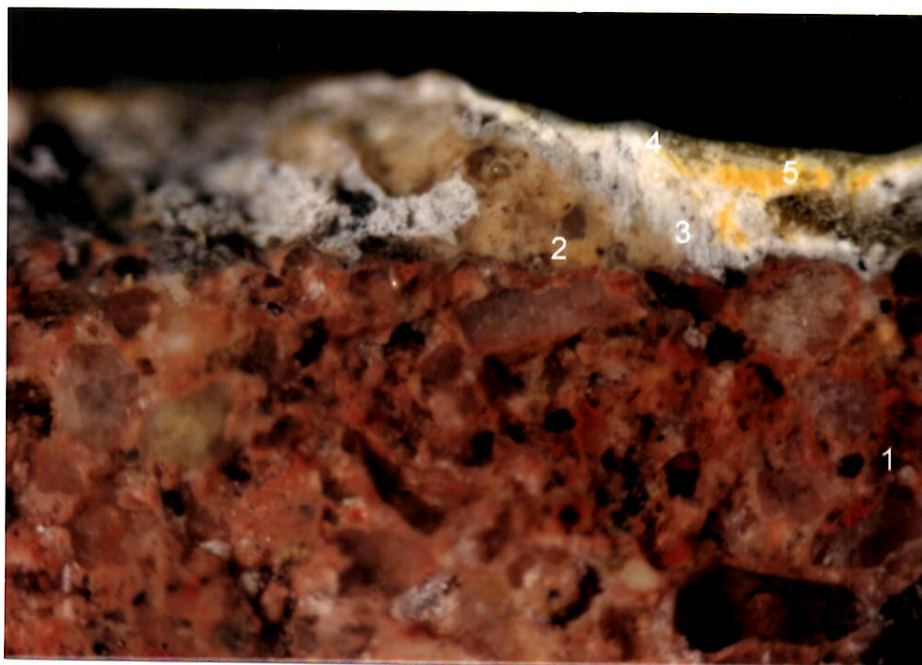

Tabela 3. Przekrój poprzeczny próbki nr 1 z odkrywki E12.

Nr warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1	I	1900 rok	Tynk barwiony w masie	Ceglastoczerwony
2	II	XX wiek	Warstwa wymalowania	Ugrowy
3	III			Szary
4	IV			Biały
5	V			Żółty

Pierwszą warstwą barwną na murze jest warstwa w kolorze ceglastoczerwonym wg NCS-u S 1030-Y80R. Jest to warstwa oryginalna.

Odkrywka E13. Widoczne tynki barwione w masie na kolor ceglastoczerwony wg NCS-u S 1030-Y80R.

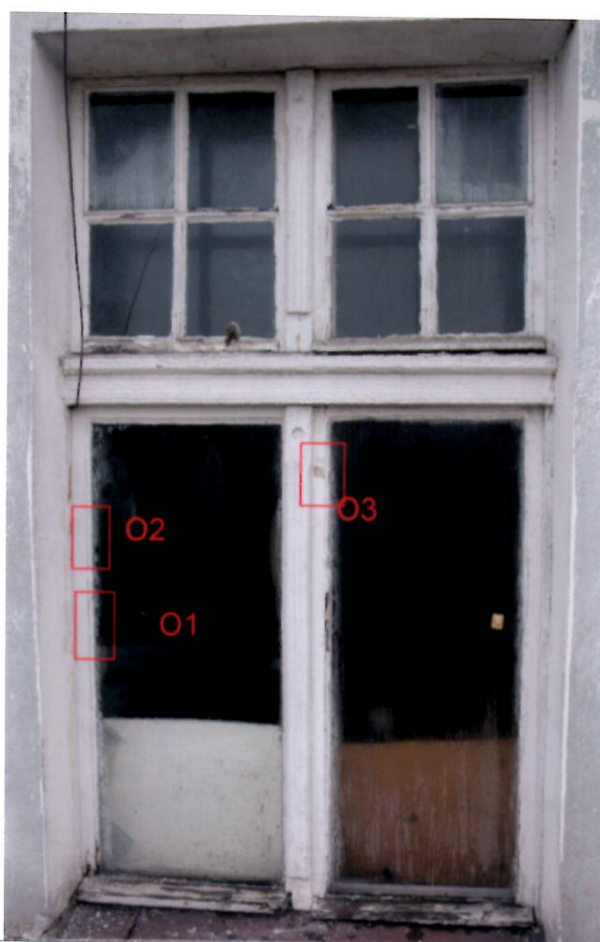
Odkrywka E14. Widoczne tynki barwione w masie na kolor ceglastoczerwony wg NCS-u S 1030-Y80R.

Odkrywka E15. Widoczne tynki barwione w masie na kolor ceglastoczerwony wg NCS-u S 1030-Y80R.

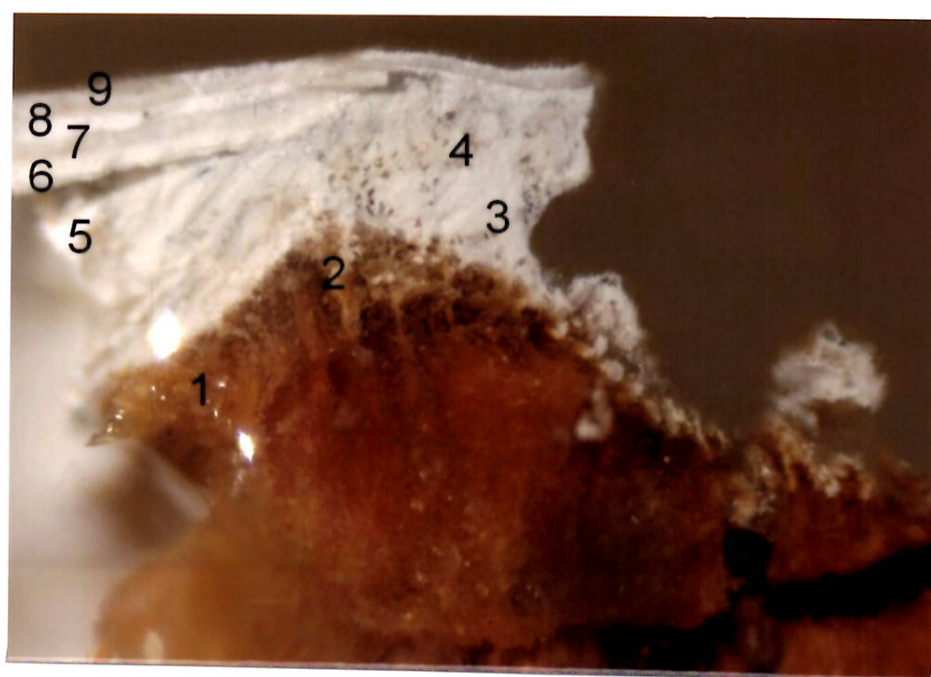
Widok drzwi z zaznaczeniem miejsca wykonania badań.

Odkrywka D1. Widoczne wymalowanie w kolorze brązowym wg NCS-u S 4040-Y80R.

Widok okna z zaznaczeniem miejsc wykonania badań.

Odkrywka O1. Widoczne szczątkowo zachowane pozostałości beżowego wymalowania wg NCS-u S 1005-Y20R.

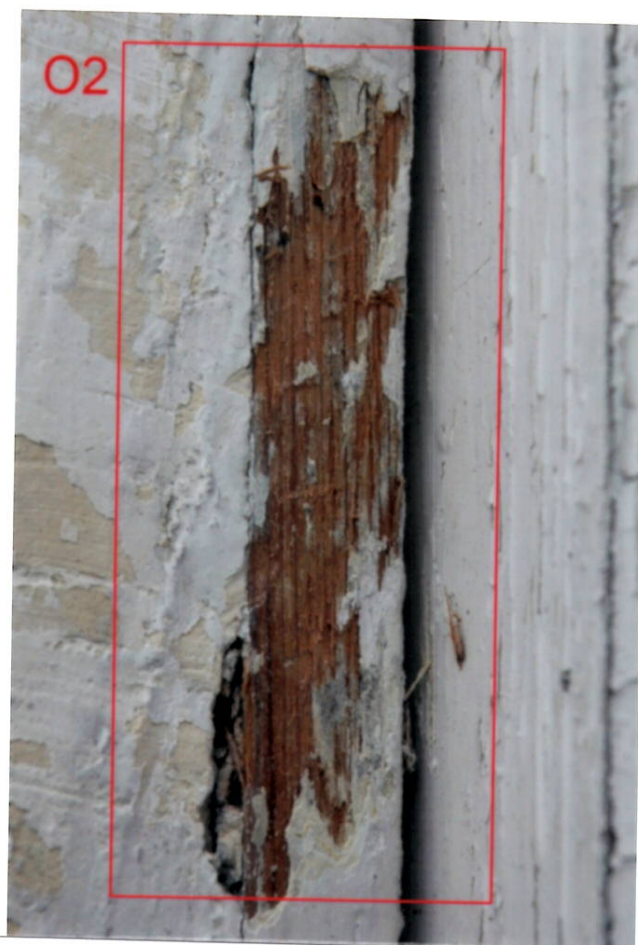

Przekrój poprzeczny próbki nr 1 z odkrywki O1.

Tabela 4. Przekrój poprzeczny próbki nr 1 z odkrywki O1.

Nr warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1	I	1900 rok	Drewno	Brązowy
2	I		Wymalowanie	Beżowy
3	II	XX wiek	Warstwa wymalowania	Biały
4	III			
5	IV			
6	V			
7	VI			
8	VII			
9	VIII			

Pierwszą warstwą barwną na drewnie jest warstwa w kolorze beżowym wg NCS-u S 1005-Y20R. Jest to warstwa oryginalna.

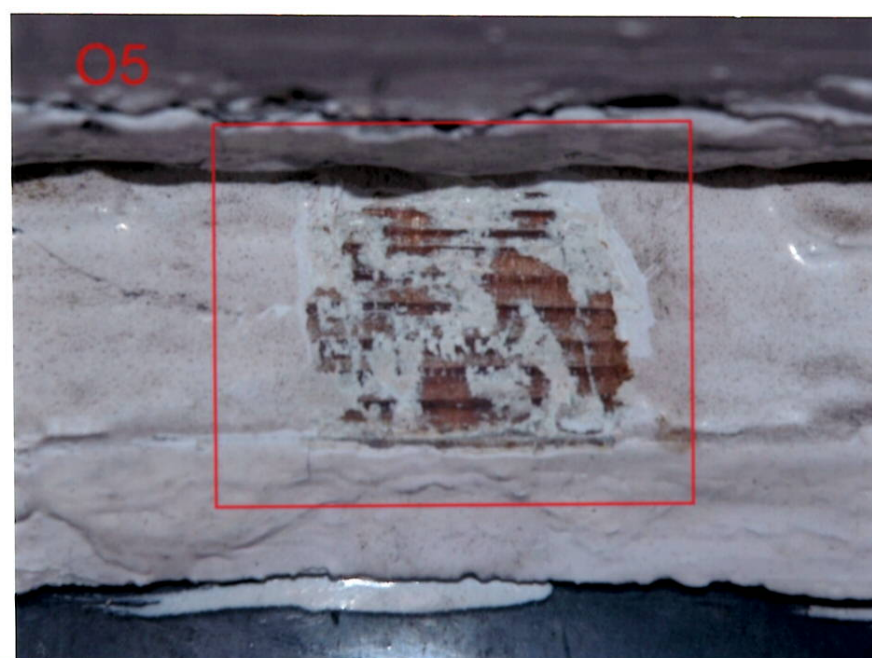
Odkrywka O2. Widoczne szczątkowo zachowane pozostałości beżowego wymalowania wg NCS-u S 1005-Y20R.

Odkrywka O3. Widoczne szczątkowo zachowane pozostałości beżowego wymalowania wg NCS-u S 1005-Y20R.

Widok okna z zaznaczeniem miejsc wykonania badań.

Odkrywka O4. Brak oryginalnych wymalowań.

Odkrywka O5. Brak oryginalnych wymalowań.

Przekrój poprzeczny próbki nr 1 z odkrywki O5.

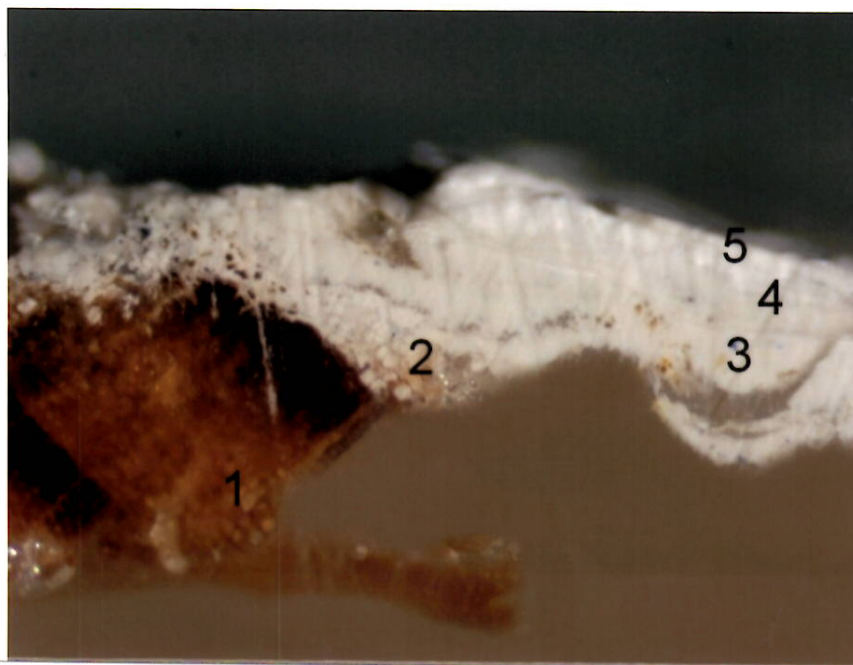

Tabela 5. Przekrój poprzeczny próbki nr 1 z odkrywki O5.

Nr warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1	I	1900 rok	Drewno	Brązowy
2	II	XX wiek	Warstwa wymalowania	Biały
3	III			
4	IV			
5	V			

Pierwszą warstwą barwną na drewnie jest warstwa w kolorze białym. Jest to warstwa wtórna.

VIII. PODSUMOWANIE.

Przeprowadzone badania wykazały, że oryginalne tynki były barwione w masie na kolor ceglastoczerwony wg NCS-u S 1030-Y80R. Zachowały się one w obrębie gzymsu koronującego oraz gzymsów podparapetowych. W obrębie historycznych okien szczerunkowo zachował się beżowy kolor pierwotnego wymalowania wg NCS-u S 1005-Y20R. Pierwsze wymalowanie drzwi ma kolor brązowy wg NCS-u S 4040-Y80R. Jest najprawdopodobniej wtórne, ale konweniuję z kolorystyką ścian i występowało w okresie powstania budynku. W związku z tym zaleca się przywrócenie zidentyfikowanej kolorystyki wymalowań stolarki oraz barwionych w masie tynków ścian.

IX. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH.

Elewacja - tynki

1. Usunięcie kabli i elementów metalowych (tj. tabliczki informacyjne itp., bolce, haki, dawne instalacje elektryczne), które nie posiadają znaczenia konstrukcyjnego, a przerdzewiałe mogą powodować zaplamienia tynków.
2. W obrębie ścian należy skuć zniszczone, niestabilne, popękane i rozwarstwiające się tynki do oryginalnych tynków i wymalowań, a także cementowe uzupełnienia ubytków tynków.
3. Wszystkie oryginalne detale, które są w stabilnym stanie należy zachować. Osłabione, spękane i odpajające się od podłoża zdobienia należy skuć.
4. Z fragmentów stabilnych należy usunąć wtórne wymalowania. Zabieg należy wykonać mechanicznie lub za pomocą myjki wysokociśnieniowej, ewentualnie za pomocą środków chemicznych np. pasty . Materiał należy nanosić pędzlem, szczotką, wałkiem (wykluczone są narzędzia z włosiem z tworzywa sztucznego) lub urządzeniem do natrysku bezpowietrznego (Airless) równomiernie aż do nasączenia. Preparat usuwa się szpachlą lub myjką wysokociśnieniową. Powierzchnie z tworzyw sztucznych należy okleić, szkło i metale nie są narażone na uszkodzenie. Skuteczność działania zależy od podłoża i od materiału, który jest usuwany. Zasadniczo powinno się pracować "mokre na mokre". Czas schnięcia otwartego może zostać wydłużony przez przykrycie powierzchni cienką folią z tworzywa sztucznego, która zapewnia dobre rezultaty także przy silnym nasłonecznieniu i wietrze. Czas działania powinien wynosić przy 20°C ok. 1-4 godz., a przy niższych temperaturach powinien zostać odpowiednio wydłużony. Można zastosować także odpowiednik tej pasty prod. . Wtórnie wymalowania można usuwać mechanicznie.
5. Kolejny etap prac to dezynfekcja tynków. Zabieg należy wykonać preparatem glonobójczym . Powierzchnie ścian należy spryskać preparatem lub nanieść go pędzlem. Po kilku dniach powierzchnię spłukać czystą wodą. Czyste i przeschnięte powierzchnie ponownie spryskać środkiem po zakończeniu prac konserwatorskich i restauratorskich w celu zabezpieczenia przed obrastaniem.

6. Delikatne spękania murów należy poszerzyć, oczyścić oraz zagruntować preparatem *Haftfest* firmy *Remmers*. Uzupełnić ubytki zaprawą *Verbundmörtel* firmy *Remmers*.³
7. Przed uzupełnieniem ubytków tynków elewację należy zmyć wodą pod ciśnieniem.
8. Wzmocnienie osłabionych tynków ścian i detali. Przed przystąpieniem do uzupełniania, w przypadku występowania miejsc osłabionych w partiach detali i tynków należy przeprowadzić zabieg wzmacniania. Należy zastosować preparat krzemoorganiczny *Funcosil Steinfestiger KSE 300 E* prod. *Remmers*. Preparat nanosi się metodą pędzlowania. Należy kontrolować stopień nasycenia. W partiach silnie zniszczonych jeśli zajdzie taka konieczność, zabieg powinien być powtórzony.
9. Sklejanie pęknięć detali. Wszystkie widoczne drobne rysy i pęknięcia należy skleić 15% roztworem preparatu *Primal AC33* metodą zastrzyków wgłębnych. Przed sklejeniem rys w szczelinę w celu zwilżenia wprowadza się w pierwszej kolejności alkohol etylowy a następnie *Primal AC33*. Zaleca się wkleić w tych miejscach siatkę antyryсовą z tworzywa sztucznego. Spękania należy wyszpachlować preparatem *Verbundmörtel* firmy *Remmers*.
10. W odtwarzaniu tynków partii ścian proponuje się zastosowanie gotowych zapraw mineralnych np. *Remmers*. W miejscach występowania wcześniejszych spękań należy wtopić siatki antyryсовe. Jako pierwszą warstwę na ceglane podłoże należy założyć zaprawę *Grundputz*. Na nią zakłada się obrzutkę *Spezial Vorspritzmörtel*.
11. Barwę elewacji należy nadać poprzez wprowadzenie podbarwionego tynku wierzchniego *Dekorputz*. Tynk należy zmodyfikować wypełniaczami i pigmentami tak, aby był zbliżony uziarnieniem i kolorem do historycznych tynków. Kolorystykę elewacji należy dobrać zgodnie z wynikami badań nawarstwień malarskich.
12. Kolejnym etapem prac jest wykonanie opierzeń blacharskich na gzymsach i parapetach oraz nowych szczelnych rynien odprowadzających wodę na znaczną odległość od budynku. Należy wykonać je blachą tytanowo-cynkową. Blacha ta nie powoduje zacieków produktów korozji, ponieważ nie koroduje. Powierzchnia jej jest matowa.

³ Tą samą zaprawą można uzupełniać spękania detali.

Stolarka okienna

Oryginalne okna należy poddać pracom konserwatorskim. W tym celu należy postępować według następującego programu:

1. Zdemontować elementy ruchome, a mocowane na stałe konserwować *in situ*.
2. Wszystkie elementy oczyścić z powłok wtórnych metodą mechaniczną z zastosowaniem preparatów chemicznych do usuwania powłok malarskich (*Scansol, Remosol AM, Profit, Alkutex Abbeizer* firmy *Remmers*).
3. Przeprowadzić dezynfekcję i dezynsekcję (*Antox B*).
4. Przeprowadzić ewentualną miejscową impregnację drewna (*Paraloid B-72*).
5. Wyrównać, wyszlifować powierzchnię drewna.
6. Skleić ewentualne pęknięcia listew desek.
7. Wykonać flekowanie ubytków i wypaczeń drewnem tego samego gatunku.
8. Drobne ubytki wykitować kitem trocinowym.
9. Zabezpieczyć drewno środkami gruntującymi np. firmy *Tikkurila* lub *Beckers*.
10. Wykonać wymianę elementów zdegradowanych lub technicznie zużytych z zastosowaniem materiałów zbliżonych do oryginalnych.
11. Oryginalne zamki i klamki wyczyścić chemicznie z powłok malarskich, brakujące elementy odtworzyć lub uzupełnić nowymi najlepiej mosiężnymi wzorowanymi na występujących w czasie powstania budynku (wybrać z dostępnej oferty handlowej).
12. Wymalować w kolorze określonym w podsumowaniu badań. Stosować grunty i farby do drewna renomowanych producentów (*Tikkurila, Beckers*).
13. Ponowny montaż wymontowanych elementów.

Drzwi należy poddać pracom restauratorskim. W tym celu należy:

14. Zdemontować elementy ruchome, a mocowane na stałe konserwować *in situ*.
15. Wszystkie elementy oczyścić z powłok wtórnych metodą mechaniczną z zastosowaniem preparatów chemicznych do usuwania powłok malarskich (*Scansol, Remosol AM, Profit, Alkutex Abbeizer* firmy *Remmers*).

16. Przeprowadzić dezynfekcję i dezynsekcję (*Antox B*).
17. Wyrównać, wyszlifować powierzchnię drewna.
18. Skleić ewentualne pęknięcia listew desek.
19. Wykonać flekowanie ubytków drewnem tego samego gatunku.
20. Drobne ubytki wykitować kitem trocinowym.
21. Zabezpieczyć drewno środkami gruntującymi np. firmy *Tikkurila* lub *Beckers*.
22. Zachowaną klamkę wymienić zastąpić nową, najlepiej mosiężną wzorowaną na występujących w czasie powstania budynku (wybrać z dostępnej oferty handlowej).
23. Wymalować w kolorze określonym w podsumowaniu badań. Stosować grunty i farby do drewna renomowanych producentów (*Tikkurila*, *Beckers*).
24. Ponowny montaż wymontowanych elementów.

W przypadku silnie zniszczonej stolarki zaleca się jej wymianę. Nowe elementy należy wykonać na wzór starych, po uprzedniej ich inwentaryzacji rysunkowo-pomiarowej. Kolorystyka nowych elementów ma być zgodna z wynikami badań stratygraficznych.

Okna wtórne należy wymienić w przyszłości na okna drewniane, czteroskrzydłowe, dwupoziomowe, z górnymi skrzydłami dzielonymi szczeblinami krzyżowymi na cztery równej wielkości pola, z profilowanym ślemieniem i opracowaną snycersko listwą przymykową. Okna mają mieć taką samą formę i kolor jak zachowane okna historyczne.

Ewa Doleżyńska-Sewerniak
Konservacja Zaburków
87-100 Toruń, ul. Niesiołowskiego 18B/33
tel. 506 177 494 fax 56 648 12 97
NIP 798-118-71-76 Regon 340379192

Ewa Doleżyńska-Sewerniak